

Müller Rolf:

Ügynök-iskola

Ideológiai alapok és gyakorlati tudnivalók „támadólagos elhárítóknak”¹

A magyar politikai rendőrség történetének második világháború utáni első évtizedéről számos szaktanulmány látott napvilágot. Ezek többnyire a különböző elnevezésekben működő szervezet (Politika Rendészeti Osztály, Államvédelmi Osztály, Államvédelmi Hatóság) ún. „belső reakció elleni harcáról”, illetve az országhatárokon belüli kémelhárításról tudósítanak, s csak igen kevés információt kapunk az államvédelem külföldön végzett munkájáról.² Ennek okai könnyen megnevezhetők. Egyrészt utalnunk kell a vonatkozó történeti források hiányára. A dokumentumok az idők folyamán megsemmisülhettek, vagy a jelenleg is működő titkosszolgálatok irattáraiban őrzik titkukat, elzárva tudományos kutatók elől. Ezt a forrás-hiányos helyzetet csak valamelyest „enyhítik” az időközben napvilágot látott memoárok.³ De ott áll a háttérben az is, hogy kezdeti években az államvédelem fő csapásiránya az állam biztonságát belföldön veszélyeztető konspirált ügyletek felderítése és semlegesítése volt. Az ellenlépésként végzett, ún. támadólagos elhárítás kisebb hangsúlyt kapott.⁴ A klasszikus értelemben vett (és megjegyezendő, hogy nem katonai) hírszerzést is csak a negyvenes évek vége felé kezdik komolyabban kiépíteni, szervezetileg megerősíteni, az egyre nyilvánvalóbb hidegháborús kihívásokkal (Truman-doktrina, Marschall-terv, NATO) párhuzamosan.

Ebben az időben az imperialista kémszervezetek és ügynökeik elleni defenzív munka a kémelhárítás hatáskörébe tartozott, ugyanakkor az offenzív feladatokat a támadólagos elhárítás látta el. Tehát amíg az előbbinek az országon belül, addig az utóbbinak a határokon kívül kellett „lekapcsolni” a magyar népi demokráciát aláaknázni szándékozó ügynököket. Erre többnyire a magyar emigrációt használták fel, s azon keresztül próbálták eljutni a nyugati hírszerző szervekhez.

A szervezeti keretekről keveset tudunk. A háború utáni években határon túli elhárító munkát leginkább a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztálya végzett: 1947 februárjától a Csoportfőnökséggé alakult szervezet III/3. Támadólagos Elhárító Alosztálya, majd 1949 februárjától a Serényi István őrnagy által irányított „B” Támadólagos Elhárító Osztály keretében. Az osztály fő feladatának az emigrációs katonai szervezetek (így az egyik legjelentősebb: Magyar Harcosok Bajtársi Közössége, azaz az MHBK), szándékainak felderítését tekintette, főleg ügynökök beépítésével.⁵

A Horthy-érából megörökölt szakember gárdán alapuló „katpolos-elhárítással” párhuzamosan az államvédelem is foglalkozott hírszerzéssel, bár kezdetben jóval szerényebb keretek között, és a káder-hiány miatt kevésbé professzionális szinten. A külföldi hírszerzésre és elhárításra már 1946 októberében a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályán létrehoztak egy szervezetet: a II. alosztály kapta feladatul a magyar emigráció figyelését.⁶ Majd – egy 1948. október 20-ai javaslat szerint – a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságánál a „B” ügyosztály IV. alosztálya foglalkozott a külföldi elhárítással. Vezetője Dékán István alezredes, helyettese Jámbor József százados volt.⁷ Gervai nevezetű állambiztonsági veterán 1969-es visszaemlékezése szerint a hírszerzés magja 1949-ben, az ún. operatív technikai ügyosztályon alakult ki.⁸ Vélhetően erre a csapatra épült az év végén létrehozott – a BM-től szervezetileg függetlenített s közvetlenül a Minisztertanácsnak alárendelt – Államvédelmi Hatóság (I. Hálózati Főosztályának) Külső Hírszerzési Osztálya. Az osztály működéséről keveset tudunk. Vezetője Szarvas Pál volt és négy alosztályra tagolódott: 1. alosztály Jugoszlávia irányába tevékenykedett, a 2. alosztály Amerika, Anglia, Franciaország, valamint Ausztria ezen államok által megszállt területén és Németországban folytatott hírszerzést, míg a 3. alosztály Svájcban, Olaszországban, Törökországban, Belgiumban és Izraelben. A 4. alosztály feladata a Külügyminisztérium „hálózati-operatív” szempontból való ellenőrzése volt, és tartozott még az osztályhoz egy önálló kiértékelő és egy „különleges feladatokat ellátó csoport”. Valószínűleg később ez a szervezet beolvadt az X/3. osztályba, amelyből aztán 1951. szeptember 28-án megszervezték a VIII. Hírszerzési Főosztályt.⁹ Vezetője, Farkas Vladimir

visszaemlékezésében említi, hogy a főosztály Moszkva kezdeményezésére, szovjet tanácsadók irányításával alakult meg, illetőleg megjegyzi, hogy az új szervezet megalakulásakor az államvédelem határon túli hírszerző tevékenysége teljesen jelentéktelen volt.¹⁰

A támadólagos elhárítás működésének megismeréséhez nyújtanak segítséget az itt közölt dokumentumok, amelyek egy beszervezett személy kiképzése során keletkeztek. A 28 éves fiatalember 1949 októberében, ún. szervezési körút alkalmával tűnt fel Polgár Józsefnek, az Államvédelmi Hatóság P/5 fedőnevű „belföldi kutatójának”.¹¹ A Foncière Biztosító Intézet alkalmazottjaként Celldömölkre utazó Polgár egy nyugdíjas vasutast keresett fel és a biztosítási megoldások ismertetése közben feltérképezte a család anyagi, rokoni stb. helyzetét. Megtudta, hogy a legkisebb fiúgyermek Nyugaton tartózkodik és az innsbrucki rádió munkatársa, nagyobbik bátyja pedig anyagi lehetőségek híján kénytelen volt abbahagyni orvosi tanulmányait és nyelvkorrepetálással tartja fenn magát. Az Ausztriában élő fiatal felkeltette a „biztosítási ügynök” érdeklődését, s hogy „hozzá eljussanak”: a nehéz helyzetben lévő itthoni fiútestvér megkönyékeztetése kézen fekvő megoldásnak tűnt. Polgár bemutatta Papp Károly államvédelmi előadónak az ifjú korrepetitort, aki továbbtanulásának biztosításáért vállalta az együttműködést.

Az 1949. november 29-i beszerzése után megkezdődött a C-S/6 fedőnévvel ellátott hálózati személy kiképzése. Budapesten a Dohány u. 30. sz. alatti házban fenntartott konspirációs célú „B-lakásban” elszállásolt ügynök-növendék a két és fél hónapos tanulói idő alatt megismerkedett az aktuális politikai és ideológiai kérdésekkel, a támadólagos elhárítás elméletével és gyakorlatával. Az oktatás részletes kiképzési terv alapján haladt (lásd az 1. sz. dokumentumot). Ebben hathetes időtartam volt előirányozva, az előmeneteltől függően kezdetben heti 3x2, majd 3x3 tanórával. Az elsajátítandó anyagot 14 kiképzési órába sűrítették, amelyeken megosztva foglalkoztak politikai és szakmai témákkal.

A személyes találkozók során C/S-6 házi feladatokat is kapott. Az iskolapadból jól ismert kockás borítás (rajta ott áll figyelmeztetőleg: „Csak iskolai célra használható”) leckefüzetében rendszeresen számot adott tudásáról (lásd a 2–4 sz. dokumentumokat). Rövid esszéiben válaszolt az oktató által előre megadott kérdésekre. Fel kellett vázolnia a nemzetközi politikai helyzet tendenciáit, a magyar népi demokrácia sajátosságait, és a marxizmus-leninizmus iránymutatásnak megfelelően kellett bemutatnia a szocialista és az imperialista állami berendezkedés alapvető jellemzőit. Emellett olyan aktuális belpolitikai kérdésekről írt rövid összefoglalást, mint a Rajk-ügy, a Mindszenty-per, és az ötéves terv. Leckéi döntő többségét azonban a gyakorlati tudnivalók rögzítése tette ki. Ezek a feladatok az ügynöki munkára, a kijelölt munkaterületen (esetében Ausztria) várható mindennapokra készítették fel. Tisztában kellett lennie az ellenséges titkosszolgálatok módszereivel és a velük szemben alkalmazott támadólagos elhárítás eszközeivel. Ismernie kellett a bizalmi hálózat tagjaként tevékenykedő elhárító (korabeli szakzsargonban: „BB egyén”) szerepét, elvárt tulajdonságait (ez utóbbiakat így összegezte egyik válaszában: „tisztá kéz, forró szív, hideg agy”). Lényeges volt az itthoni szervekkel való kapcsolattartás módszerének elsajátítása, nem véletlen tehát, hogy többször is a feladványok között szerepelt a levelek szerkesztése és a futárral való összeköttetés technikája. A jelentés-írás gyakorlatának elmélyítése érdekében kiképzője német és angol nyelvű, illetve rejtjelezett beszámolókat íratott vele. Ez utóbbiakat a hét napjaira megállapított betű-számkombinációkkal titkosította (a kódot lásd az 5. sz. dokumentumban), illetve egy hétköznapi levél sorai közé rejtette el közlendőjét, amely csak vasalóval történő felmelegítéssel vált láthatóvá (lásd a 6. sz. dokumentumot). Nemcsak a jelentések megszövegezésének, hanem a megfigyelés módszerének elsajátítását szolgálták a közvetlen lakókörnyezetéről készült iratok, bár némelyiknél csak fiktív-történetek elmeséléséről volt szó. Lakótársáról írt anyagai olyan részletekről is beszámolnak, amelyeket a valós utcai követés során, vagy a lakásban lehetetlen lett volna megfigyelni. Máskor pedig egy, már telepített ügynök bőrébe kellett bújni, s valamilyen fiktív, elképzelt ausztriai élethelyzetből kellett „információkat” adnia.

Mint minden iskolás diák természetesen házi feladatai során hibákat is vétett. Tanítója egy alkalommal felhívta a figyelmét, hogy mindig egyes szám harmadik

személyben írja jelentéseit. Ugyancsak nem volt elég körültekintő a füzetben 6. sz. jelentésként szereplő „ausztriai beszámoló” megírásakor, mivel a dátumozásnál 1950. április 20-át hétfőként határozza meg, holott ez a nap csütörtökre esett (igaz ezen a malőrön a jelentést olvasó kiképzőtisztnek sem akadt meg szeme, vélhetően ő sem vette a fáradságot, hogy az oktatás idején – 1949 végén, vagy 1950 januárjában – utána nézzen, hogy milyen nap is lesz április 20-án). A kisebb döccenők ellenére a fiatal elhárító-növendék a tananyagot jól elsajátította.

A sikeres kiképzést követően 1950. április 19-én Papp részletes, ún. útbaindítási tervezetet készített, amelyben az ügynök telepítésének technikai részleteit és a kapcsolattartás módozatait rögzítette. Itt olvasható C/S-6 konkrét feladata is: „Az innsbrucki francia hírszerzőszervek magyar tagozatába beépül öccse személyén keresztül, és ha lehetősége nyílik, úgy öccsét beszervezi, és ketten végzik a feladatot. Öccse szerint mindenben hallgatott rá és a tanácsait minden esetben magáévá tette. Ez a körülmény mindenesetre döntően befolyásolja az esetleges eredményeket.”¹² Ám végül a támadólagos elhárításra felkészített „B. B. egyén” kiküldésére nem került sor, mert öccse hosszabb ideig nem adott életjelt magáról. Május közepén ezért javasolták, hogy a szombathelyi politikai rendőrség vegye át „belföldi használatra”.¹³

Az alább közölt dokumentumok bepillantást engednek a támadólagos elhárítás „világába” azáltal, hogy képet kaphatunk belőlük arról, hogy milyen ismeretekkel is kellett rendelkeznie egy ilyen céllal beszervezett ügynöknek. Mindegyik forrás az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött K-688. számú dossziében található. Az ún. Kutató-dossziékba kerültek a kommunista diktatúra hírszerző, kémelhárító szerveinek (többnyire sikertelen) beszervezési kísérleteit dokumentáló iratok.

A közlés során az elírásokat, a nem információértékű helyesírási hibákat javítottam, azonban a jellegzetesnek tűnő hibás írásmódot (pl. „Népidemokrácia”, „Imperialisták”) meghagytam. A közérthető rövidítéseket nem oldottam fel, miként a „titkosszolgálat”, titkosszolgálati” szavak többféleképpen rövidített formáit sem („t. sz.”, „ti. szolg.”, „titkos sz.”, „titkosszolg.”).

Dokumentumok

1. Kiképzési tervezet C/S-6 fedőnevű ügynök számára

*1. sz. melléklet*¹⁴

Kiképzési tervezet C/S-6 kiképzéséhez

Kiképzési időtartam hat hét.

Hetenként 3x2 óra, később hetenként 3x3 óra (ezt az előmeneteltől tesszük függővé).

Az órákat minden esetben úgy használjuk fel, hogy fele politikai, fele szakmai oktatásra legyen felhasználva.

1. kik[képzési]. óra.

A világ két táborra szakadása. Az egyik tábor a haladás tábor, a SZU által vezetett béketábor – ezek törekvései, fejlődése, eredményeik. A másik tábor az Imperialisták tábor, ezek háborús uszítása, az emberek nyomora, – kizsákmányolás – stb.

A titkosszolgálatról általában

2. kik. óra.

A francia bel- és külpolitikai helyzetről. Milyen szerep jut fr[ancia]. országnak az Imperialisták táborában. A francia munkásság helyzete, – elkeseredett harcaik.

A francia titkosszolgálatról általában. Milyen módszerekkel dolgozik egy titkosszolgálat. Különböző feladatok elvégzésére különböző kiképzések [sic!].

3. kik. óra.

Az USA háborús törekvései. Az atommal rettegettségbe tartott ember milliók [sic!]. Az Imperialisták hogyan viszonylanak a titkosszolgálatához. A támadólagos elhárításról általában. Mi a feladata, mi a jelentősége, mi a célja. Miért van szükség támadólagos elhárításra.

4. kik. óra.

Napjainkban milyen ideológiai fegyverekkel harcolnak ellenünk az Imperialisták. Milyen területen veszélyes ez főleg. Hogyan tudjuk ezeket a tevékenységeket felismerni. Mi a külföldi kutatás. Mi a külföldi kutatás jelentősége. Mit kell tudni egy kutatónak.

5. kik. óra.

Az Imperialisták támadásai Titón és Rajkon keresztül. Ezeknek a felismerését kinek köszönhetjük.

A külföldi kutatás végrehajtása, felderítés, megközelítések.

6. kik. óra.

Mi az Imperializmus, mi a kapitalizmus – mi a Szocializmus.

Mik a népidemokráciák eredményei. Milyen a dolgozó helyzete ma és mi volt [a] múltban.

Hogyan viselkedjen a külföldi kutató. A fokozatos elővigyázatosság mellett kerülje a feltűnő idegességet. Az emberekkel való beszélgetés.

7. kik. óra.

A SZU-ról, mint a Szocializmus országáról. A tervévek sikereiről. Az új típusú emberről, technikáról, tudományról.

A megközelítésről, milyen legyen, beszélgetési alap, tudományos, sport, egyéb. Nőkkel szemben gyengéd, irányított szerelem. Megnyerhet-e¹⁵ a külföldi kutató engedély nélkül.

8. kik. óra.

Magyarország fejlődése a második világháborúig és utána.

Összeköttetések. Futárszolgálat, levelek, egyéb módok.

9. kik. óra.

Magyarország fejlődése a második világháború után. Úgy politikailag, gazdaságilag, kulturális vonalon. A Népidemokráciák viszonya a SZU-hoz.

Milyen legyen általában egy jelentés. Világos, szabatos és érthetően olvashatóan írott. Figyelemmel az abszolút tárgyilagosságra.

10. kik. óra.

Mi az álláspontja a SZU vezette béketábornak a háború kérdéséhez. A feltétel nélküli béke kérdése. Pacifizmus.

A B. B. egyén feladatának technikai végrehajtása. Mi a B.B. egyén.

11. kik. óra.

Mi jellemzi a béketábor munkáját. Mi a Szocialista munkaverseny. Parasztság kérdése a Népidemokráciákban.

A célpontterület ismertetése, az ott dolgozó ellenséges titkosszolgálati szervek elhelyezése, munkamódszere.

12. kik. óra.

Az atom diplomácia megrettenése. Az atom felhasználása a SZU-ban. Mik a béke erőinek legújabb sikerei. A Kínai Népköztársaság megalakulása.

Az ellenséges titkosszolgálati személyek általános ismertetése.

13. kik. óra.

A Marschalizált [sic!] országok iparáról. Az ebből fakadó munkanélküliségről. A dolgozók helyzete. A Népidemokráciák szociális juttatásai a dolgozóknak.

A francia titkosszolgálat fontosabb központjairól. Működésük.

14. kik. óra.

A Szabad Nép állandó olvasása. Hogyan kell kiértékelni az ellenzéki sajtó rejtett propagandáját.

A B. B. egyén a lehetőségeket hogyan ismeri fel, hogyan használja ki. Általában mi a feladata. Felderíti az ellenséges ti. szolg. szervezetét, beosztottjait, azok mindennemű kapcsolatait. Idetartoznak társadalmi kapcsolataik.

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688. Géppel írt tisztázat dátum és aláírás nélkül.]

2. C/S-6 fedőnevű ügynök leckefüzete

A második világháború befejeztével egészen nyilvánvalóvá lett, hogy két, egymással homlokegyenest ellentétes világnézet vitte harcba a világ népeit a fasiszmus ellen. Míg a háború folyt, ez az ellentét lappangó stádiumban volt, hiszen a világ figyelve a háború kimenetelére felé fordult, s a főfeladat a fasiszmus leverése volt. Amint azonban ez megtörtént, a két világnézet ellentéte egyszerre kiéleződött, s ez a világnézeti harc jutott a problémák előterébe. A háborúnak Amerika részéről, s vele egy táborban lévők részéről imperialista jellege volt, vagyis csak arról volt szó, hogy Amerika kapitalistái győzzenek az ellenséges kapitalisták felett. Oroszországnak ez a háború a szocializmus háborúja volt, tehát nemcsak idegen hatalmak befolyását s kizsákmányolását akarta megszüntetni a népek felett, hanem meg akarta szabadítani a népeket saját hatalmasaitól és kizsákmányolóitól is. Miután ez a politika a béke éveire is változatlanul áttevődött s a zöld asztal mellett egyre kevesebb összeütközésbe kerül egymással, elkerülhetetlen lett, hogy a világ népei két táborra szakadjanak.

Az imperializmus lényegéből következik annak reakciós volta, egy túlhaladott társadalmi rendszer megőrzése a célból, hogy ebben a rendszerben kizsákmányolóinak uralmát továbbra is biztosítsa. Ezért harcolt és harcol ma is Amerika és a zsoldjában álló atlanti országok. A nagyobb profit biztosítására pedig minden időben kitűnő eszköz volt a háború, nyilvánvaló tehát, hogy ők ettől mit sem riadnak vissza.

A szocializmus forradalmasságából következik, ahogy Marx mondja, a világ képének a megváltoztatása, tehát a fejlődés, és egy magasabb rendű társadalom kialakítása, melyben az emberek egyenlő mértékben élvezik a szabadság, függetlenség és jólét áldását. A fejlődés menete az akadályok lerombolása, a szükségük megteremtése, tehát mindkét formájában építőmunka, maguknak az építőknek az érdekében. Nyilvánvaló, hogy zavartalan, s ily hatalmas arányú építés csak békés állapotok között lehet, ezért harcol a szovjet és demokratikus népek 800 milliónyi tábor a békéért.

Mit köszönhetünk a SZU-nak?

Legelőször is azt, hogy ők, és nem Amerika szabadított fel bennünket. Ennek következtében szakíthattunk az imperialista, tőkés országokkal, s társadalmunkat a szocialista SZU mintájára átformálhattuk, a háború nyomorából nemcsak hogy kilábalunk, hanem életszínvonalunkat messze a háború előttire emeltük. Főleg pedig, hogy minden időben mögöttünk áll erejével és szövetségével a SZU.

Milyen eredményeket ért el a M[agyar]. Népidemokrácia?

Politikailag: az ország vezetése a proletariátus kezében van, a törvények mindig a dolgozó nép érdekeit célozzák. Társadalmilag: fokozatosan eltűnnek az osztálykülönbségek, egyedül értékelési alap a végzett munka. Gazdaságilag: eltűnt a tőke, a nagybirtok stb., s a termelt javakból mindenki egyformán részesedhetik.

A béketábor fejlődéséről?

Őszintén a békéért a II. világháború alatt egyedül a SZU harcolt csak. A fasizmus leverésével látszólagos béke lett, de az imperialisták továbbra is háborúra spekulálnak. Ezzel szemben a háború után a béke ügye mellé állott DK-Európa összes demokratikus állama, a Kuomintang leverésével a 4000 milliós [sic!] Kína, s az imperialista országok hatalmas munkástömegei, melyek a Kommunista Párt vezetésével a SZU vezette 800 milliós béketábor hívei.

Milyen eszközökkel támadnak ma az imperialisták?

A nyílt háború kivételével minden eszközt felhasználnak, tehát: politikai, diplomáciai, propagandisztikus és gazdasági eszközökkel. Politikai az Atlanti szövetség, a Kuomintang támogatása, fegyverkezés, diplomáciai az atom, a kémiszervezetek, propaganda az Amerika hangja a burzsoá kap[italista]. elemekhez, gazdasági a Marshall-terv és a nyugati államok gazdasági csődje.

Az imp. tábor háborús nyitásai – atom diplomácia?

A súlyos gazdasági válsággal küzdő imp. tábor számára az egyetlen lehetséges megoldás a háború. Hogy a háborút kívánatossá tegyék, az ellenségük biztos legyőzését helyezik kilátásba, s ennek lenne a hatásos eszköze az atombomba. Atomdiplomácia az atombombával való ijesztegetés és megfélemlíteni akarás, hogy az ellenfelet engedékenyebbé tegyék.

Mit jelent az ötéves terv?

Az 1950. év jan-jában megindult ötéves tervnek 3-as feladata van: ipari, mezőgazdasági és kulturális. A 3 éves terv során bizonyos mértékig iparosított Magyarország további felszerelése gyárakkal, a munka gépesítése, a termelés megtöbbszörözése és az iparcikkek olcsóbbá tétele. Mezőgazdaságunk gépesítése, a talaj teljes mértékben történő kihasználása, irányított gazdálkodás, traktorállomások létesítése és a parasztság szövetkezeti termelése. Kulturális téren a művelődést hozzáférhetővé tenni a dolgozók számára iskolák, könyvtárak, színházak, kultúrintézmények révén, hogy a dolgozók a szocialista kultúra segítségével tájékozottak, biztos ítéletűek, hozzáértők legyenek minden problémával kapcsolatban. A magas műveltségi és erkölcsi színvonal a legjobb fegyver a kizsákmányolók ellen.

7. sz. jelentés
1950. január 9. hétfő.

Tudomására¹⁶ jutott, hogy 34, 36, 13 - 84, 42, 3, 8, 14 - 8, 50, 92, 48, 54, 84, 8, 69, 75 a 75, 3, 63, 89, 54 - 48, 54, 14, 89, 8, 84, 63, 34, 54 - ben tartja, 78, 32, 5, 69, 8, 54, 14, 84. Itt megismerkedett 8, 67, 69, 95, 54, 3, 89, 92 volt 82, 64, 78, 36, 5 aki a 5, 36, 89, 64, 82, 36, 63, 8 (215)-ben dolgozik. Középmagas, szőke, borotvált, sovány, bal szemöldöke felett sebforradás van. Kérdezte, hogy ismerős vagyok-e 34, 63, 64, 36 - 95, 54, 8, 84, 54, 89. Igenlő feleletemre elmondta, hogy ő ott lakott a 48, 14, 5, 18, 92, 8 - 52, - 63, 84 (7) alatt. Szülei most is ott élnek. Odahaza járt a múlt évben. Itteni lakása a 75, 54, 3, 84, 89, 54, 3 - 8, 84, 3 (3) alatt van.¹⁷

A Titó bandáról mint az imp. hatalom láncos kuttyájáról?

Meg lehet vásárolni egy tábornokot, egy minisztert, de nem egy egész népet. Áll ez Jugoszláviára is, ahol Tito és bandája a nép felhatalmazása nélkül, sőt akarata ellenére az imperialisták zsoldjába szegődött, nem azért, mintha világnézete talán azonos lenne az imperialistákkal, hanem mert egyszerűen szélhámos és hazaáruló. A népi demokráciák közé ékelődve engedelmes eszköz, játékszer az imp. kezében, kiknek céljai a legkevésbé sem szolgálják a jug[oszláv]. nép javát.

A SZU szerepe a béketábor élén?

Az Egyesült Államok politikusai azt állítják, hogy a kommunista mozgalom Oroszország expanziója, s hogy a Szovjetunió vezető szerepe a béketáborban csupán egy módja ennek az expanciónak. Ezzel szemben, a sztálini eszmék alapján az az igazság, hogy nincs értékesebb és magasabb rendű, mint az emberi méltóság, s nincs aljasabb, mint embereket belehajtani a háborúba, mely kevesek érdeke és sokak nyomorúsága. Építeni, egy boldogabb és becsületesebb világot létrehozni csak békében lehet, ezt a Szovjetunió már gyakorlatból tudja és ez állította a SZU-t a béketábor élére.

*Az imp. államok ellentmondásai?*¹⁸

Mi a Párt?

A világnézet társadalmi termék, tehát függ attól a társadalomtól, amelyben élünk. A világtörténelemben most fordult elő először, hogy nem osztálytársadalomról, hanem egységes emberi társadalomról van szó. Ennek az egységes emberi társadalomnak, a proletariátusnak a világnézete a marxizmus-leninizmus, mely csak úgy töltheti be történelmi hivatását, ha van egy élcsapata, mely világszemléletben a leghaladottabb állásponton van. Ez az élcsapat a Párt. A feladat: a munkásosztály felszabadító harcának vezetése. Lenin szerint: Az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, melyet élenjáró elmélet irányít. Ez a marxizmus-leninizmus.

Rajk bandáról?

Az imperialista hatalmak bomlasztó törekvéseinek egyik támadópontja a burzsoá kapitalista rendszer fellelhető maradványai a szocialista társadalomban. Ilyen támadópont volt Rajk László is, aki azért is bizonyult kitűnő eszköznek az imperialisták kezében, mert meglehetősen nagy hatáskörrel rendelkezett, hiszen miniszter volt, s egész hatalmas hozzá hasonlórú elemekből álló banda élén arra törekedett, hogy egy idegen hatalom segítségével országunkat átjuttassa az imperialisták kezébe. A szocialista éberség azonban idejében lesújtott rájuk és kivágta ezt a fekélyt a társadalom testéből.

Mindszenty perről?

A szocialista társadalom megvalósításának egyik fő célkitűzése volt a nagybirtok felszámolása és a klérus visszaszorítása a politikai életből eredeti működési területére, az egyházba. Tudvalévő dolog, hogy a kath[olikus]. egyház főpapjai óriási latifundiumokkal rendelkeztek és mindig legitimisták voltak, befolyásuk az ország politikájába pedig mérhetetlen volt. Mindszenty az elveszített húsos fazekak után áhítozva amerikai segítséggel álmodozott a régi jó világról – Habsburg uralom alatt. Terve nem csak gyalázatos, hanem rettentően naiv is volt, s az állam többszöri figyelmeztetése ellenére sem hagyva fel vele, a hazaárulók sorsára jutott.

Ö-K

Bécsben: Megérkezés után rögtön írni: 1. Innsbruckba. 2. Fedőcímrre (beszámoló)

Innsbruckban: I. Futárral való érintkezés, II. Fedőcímmel való érintkezés

I. A futárral való összeköttetés:

Az első találkozóra a futár az általam megállapított helyre és időben jön, melyet ő a fedőcímen keresztül tud meg. Gomblyukában egy bokszozó embert ábrázoló jelvény lesz, az enyémben egy vöröskereszt fehér mezőben. A futár jelszava: Wo könnte man hier Apricose-Snaps bekommen? A jelhang: Haben Sie Magenleiden? A jelentés átadását követi a lerakóhely megbeszélése és megmutatása.

Minden lerakóhely-változtatáskor a legutolsó lerakóhely a találkozóhely, s ekkor beszélendő meg az új lerakóhely. Sürgős futárkérés esetén lev[elező]. lap megy az Universitát szó bármely kombinációjával, s ekkor a találkozó a legutolsó lerakóhelyen

van, a lapon megjelölt időben kulcsszerűsítve. (A dátum napja a találkozás órája, a dátum órája a találkozás napja)

Jelentés minden hónapban megy, s a futárral való találkozó mindig idejében jelzendő a fedőcímmel.

A jelentés szerkesztése: dátum (a chiffré miatt),¹⁹ a jelentés számozandó. A szöveg ceruzával, ferdített írással írandó, nevek, helységnevek stb. chiffré-vel írandók, harmadik személyben beszélni, a végén jelezni: jelentés vége. Aláírás Franci. A külső formátuma a jelentésnek a lehető legkisebb legyen.

II. A fedőcímmel való összekötetés:

1. A futárral való első találkozó a fedőcímen keresztül lesz a futárral közölve. 2. Minden futárral való érintkezés idejében közlendő a fedőcímmel. 3. Minden sürgős jelentenivaló a fedőcímre megy. Tehát: a fedőcímre írni kizárólag levélben lehet, mely ha 1. csak egyszerű futárkérésről szól, az Universitát szó valamely kombinációját tartalmazza virágnyelv kíséretében. A találkozó dátuma a levél dátum a kulcs szerint, 2. jelentést is tartalmaz, akkor az értékes szöveg timsós, chiffré. Általában minden levélre érvényes, hogy ferdített írású, feladó mindig van, de mindig más, és mindig vidéken adandó fel fedőlap v. levél kíséretében. Aláírás: Franci.

Alkalomadtán beszervezendő egy cím, melyre a postaláda levelei jönnek, Erna aláírással. Ez a cím közlendő a fedőc[ímm].-el.

A fedőcímmel való érintkezés, sürgős esetektől eltekintve, általában kéthetenként történik.²⁰

[...]²¹

A titkosszolgálatról általában

Az imperialista államok és a demokrácia államai között fennálló kiküszöbölhetetlen ellentétek vonják maguk után azt, hogy ezek harcolnak egymással és meg akarják dönteni egymás uralmát. A békeállapotnak megfelelően ez a harc nem történhetik nyíltan. Melyek azok a pontok, ahol az imperialisták támadása eredményt érhet el? Országunk demokráciája még elég fiatal, vannak a társadalomnak olyan elemei még, melyek ideológiailag hiányosan vannak felfegyverezve. A burzsoázia maradványai és a politikánkkal szemben passzív tömegek szolgáltatók azokat a bizonyos gyenge pontokat, ahol az imperialisták a legkönnyebben tudnak rést ütni. Ideológiai fegyvereik a kozmopolitizmus, a pacifizmus, a minden feltétel nélkül való béke, tudván azt, hogy a proletariátus által vezetett demokratikus országok csak olyan feltételek mellett hajlandók a békére, melyek mellett megőrizhetik szabadságukat és jogaik sérthetetlenségét. A proletariátus osztályidegen, burzsoá demokrata elemei azonban kevésbé ellenállóak ezen ideológiai fegyverekkel szemben, s így az imperialisták bomlasztó tevékenységének kitűnő támpontjai.

A támadólagos elhárításról általában

Az ország határain belüli, az ún. klasszikus elhárításnak az a része, amely az ország határain kívül működik. Feladat az, hogy magában az ellenség soraiban végezze felderítő munkáját, beépüljön az ellenség sorai közé s kitartó, óvatos munkával derítse fel azokat a rétegeket, melyek az ellenséges titkosszolgálat magvát körülveszik. A felderítő munka menete bizonyos lépcsőzetes haladás szerint történik: Részletesen felderíteni azt a területet, ahol az ellenséges titkosszolgálat elemei tartózkodnak, megállapítani kikkel érintkeznek, megismerni barátaik körét, társaságukat, szórakozóhelyeiket, anyagi viszonyaikat. Társaságukba való bejutás a második lépés, s ezen keresztül megismerkedni beosztottaikkal, megtudni, kit hova, miért küldtek s végső fokon pedig megtudni azt, hogy kit milyen feladattal küldenek Magyarországra, ill. kik azok, akik itt nálunk az ellenséges titkosszolgálat érdekében dolgoznak.

Nyilvánvaló, hogy ez a munka nagy körültekintést, óvatosságot és türelmet kíván, hiszen kezdetben jómagam is az ő felderítő munkájuk tárgya leszek. Elsősorban tehát el kell oszlatni a gyanújukat. Az új környezetben való viselkedés a lehető legtermészetesebb legyen, életmódom a környezetemmel azonos kell hogy legyen, politikai felfogásomnak egyeznie kell az övékével. Nagyon óvatos magatartás szükséges az agent provocateur-ökkel²² szemben, akik legtöbbször oly módon viselkednek és beszélnek, melyhez hasonló viselkedést v. beszédet akarnak provokálni.

A fő különbség az ellenséges titkosszolgálat és a miénk között, hogy az imperialista t. sz. támadó jellegű, egyik eszköze a háború kirobbantásának. Ez lényegéből következik, hiszen az imperializmus célja a szocialista államok elpusztítása. Ennél fogva az imperialista titkosszolgálat mindig azokat a rétegeket, ill. egyedeket keresi meg, melyek egy régi, kapitalista rendszer maradványaiként nem tudnak v. nem akarnak beilleszkedni a szocialista államba. Ezeket keresztül akadályozó, késleltető, sőt romboló tevékenységet fejtenek ki, mely annál sikeresebb lehet, minél összefüggőbb rétegben vannak ezek a reakciós elemek. A szocialista nevelés és éberség következtében az imp. titkosszolgálat talaja szétszakadozik, elszigetelődik, már csak egyedekre szorítkozik, s így kisebb sikerrel tudja hírszerző, hírverő, romboló stb. tevékenységét kifejteni. Mindezen tényezők ellen en block [sic!] működik a támadólagos elhárítás olyan formában, hogy bent az ellenséges titkosszolgálat soraiban deríti fel ennek embereit, céljait, a munkájuk módozatait és működési terét. E célból a legfontosabb kezdeti feladat *a beépülő egyén tulajdonságainak* elsajátítása. Az alap, melyre ezek a megszerzendő tulajdonságok ráépülnek: a szocialista öntudat, a végzendő munka fontosságának a tudata, rendíthetetlen hűség a szocializmushoz, rugalmasság, találékonyság, alkalmazkodási képesség és az imperialisták ideológiájának és politikájának alapos ismerete. Legelső és legfontosabb dolog a bizalomkeltés. A helyi viszonyok ismerete földrajzi és társadalmi viszonylatban, az illető nyelv minél tökéletesebb tudása, a szokások ismerete és elsajátítása, az uralmon lévő kormány politikájának és frazeológiájának ismerete és gyakorlata tesz képessé arra, hogy útitársa legyek az ellenségnek és a fajtájából valónak tekintsen. Túl passzív v. túl aktív magatartás gyanússá tehet, tehát olyan típusú egyén viselkedését kell elsajátítani, melyből az illető környezetben a legtöbb van. Konvencionális és látszólag semmitmondó beszélgetés, a feltűnő érdeklődés kerülése, együtt-tartás [sic!] a környezettel szórakozásban, sportban stb. teszi lehetővé, hogy gyanútlan legyek, megkedveljenek, gyökeret verjek köztük és ezen az úton bizalmi pozícióba jussak. Minden jelentéktelennek látszó körülmény s adat fontos lehet, ezért a látszólagos érdektelenség és közömbösség alatt éber figyelemnek kell lennie.

Mi a külföldi kutatás? Mi a feladata?

A támadólagos elhárítás munkakörének egyik ága, melynek feladata az, hogy egy bizonyos terepet, ahol az ellenséges titkosszolgálat működik, felderítsen, megismerje a helyi viszonyokat, s főleg megállapítsa, hogy kik azok az egyének, akik az ellenséges titkosszolgálattal kapcsolatban állnak, mi a munkakörük, hol laknak, kikkel érintkeznek, s végül kik azok, akik a saját részre szervezhetőek lennének (de nem szervezi be). Típpgyűjtés és kiértékelés.

Mi a B. B. egyén – mi a feladata?

A támadólagos elhárítás munkájának legpozitívabb részét végző egyén, akinek az a feladata, hogy az ellenséges titkosszolgálat magvát és a vele kapcsolatban álló külső rétegeket felderítse, beépüljön azoknak a soraiba, eljusson egészen a t. sz. magváig, hogy értesüléseit magától a forrástól kapja. Végző cél a M[agyar].o[rszágra]. küldött ell[enséges]. t. sz. egyén kilétének és feladatának megismerése.

Milyen legyen a jó B. B. egyén?

A feladatának és végső céljának állandó tudata. Jó megjelenésű, bizalomkeltő, alkalmazkodni tudó egyén legyen. A környezettel azonos életmód, politikai felfogás stb. Rugalmas, magát váratlan fordulatok esetén is megtalálja. Célja elérésében következetes, kitartó, fáradhatatlan: tiszta kéz, forró szív, hideg agy.

Mi a Tám[adólagos]. Elh[árítás].? Mi a feladata?

A titkosszolgálat elhárító tevékenységet folytató szerveinek az a része, mely az ország határain kívül működik. Munkaköreinek fajtái: kutató, szervező – beépülő – egyén és futár. Célja az, hogy az ellenséges titkosszolgálat soraiba behatolva felderítse a tagjait, munkakörüket, a velük kapcsolatban álló köröket a célból, hogy megtudja, kik az ellenséges titkosszolgálat azon ügynökei, akiket M. o.-ra küldenek, mi a feladatuk, mik a m[agyar].o[rszági]. kapcsolataik, rokonaik stb.

Hogyan védekezünk az ell[enséges]. elh[árítás]. ellen?

A újonnan jött ember feltétlen gyanús lesz az ell. titkosszolg. előtt, tehát figyelni fogják. Valószínű, hogy agent provocateur-rel próbálkoznak. Legjobb védekezés a feltűnés nélküli, természetes viselkedés, ahogy a környezet átlagos embere viselkedik. A környezet politikai meggyőződését vallani, de nem feltűnően. A szerzett értesítéseket soha le nem írni, levelezésnél körültekintő módon eljárni, s legfőképpen a jelentés továbbításánál úgy eljárni, hogy bizonyítékok ne maradjanak.

Felderítésről? Megközelítésről?

Az ellenséges titkosszolgálat működési területén úgyszólván minden körülmény és adat fontos lehet. E célból a figyelem mindenre terjedjen ki, s utána az értesülések kiértékelendők. A megközelítés természetesen kívülről történik. Az első kör, melyet meg kell ismerni, a titkosszolgálatkal kapcsolatban levő, v. annak munkájáról tudó emberek (különböző nemzetiségű) és azok barátaik köre. Második a magot körülvevő, főleg magyar nemzetiségű beosztottak, azok barátai, hozzátartozói stb. A harmadik maga a mag, honnan, mint a forrástól, az adatokat első kézből lehet nyerni.

Összeköttetésről?

Az összeköttetés a titkosszolgálat, ill. a támadólagos elhárítás azon része, amikor a szerzett értesítéseket, a jelentést az illetékesekhez futár útján továbbítjuk. Az összeköttetés lehet levélbeli v. személyes érintkezés útján. Levelet mindig kettőt feladni, a valódit ferdített írással, sohasem helyben, s feladót sohasem írni. A személyes érintkezés legyen lehetőleg rövid, mindig vidéken és másutt s pontosan meghatározandó a legközelebbi találkozó. A d[átum]. órája jelenti a legközelebbi találkozó helyét.

Jelentés szerkesztéséről?

A B. B. egyén a szerzett értesítéseket kellő kiértékelés után jelentés formájában továbbítja. A jelentés legyen kimerítő, részletes, de nem fölöslegesen bő, világos és pontos. Dátum a nap megjelölésével, de hely nélkül, a jelentés számozandó, a szövegbe személynév, helységnév s minden fontosabb, esetleg áruló adat chiffrével írandó. Olvasható írás, a chiffre kontrollja s félre nem érthető, világos adatok. A végére mindig odaírni: végeztem, s fedőnév.

Milyen legyen a jó B. B. egyén?

Legelső követelmény a százszázalékos felkészültség s hogy a munkája folyamán egy pillanatra se feledkezzék meg arról, hogy a végső célja az ellenséges titkosszolgálat azon ügynökeinek felderítése, akik M. o.-ra mennek v[al]amely megbízatással. Ezért az összes megfigyelt és tudomására jutott adat, körülmény, személyiség v. esemény a fenti cél

szempontjából értékelendő ki. Viselkedése legyen bizalomkeltő, alkalmazkodjék a környezetéhez az élet minden megnyilvánulásában. Munkája módszereiben legyen következetes, kitartó és főleg rugalmas, váratlan fordulatok esetén találja fel magát, s gondosan ügyeljen arra, hogy saját maga ellen semmiféle adatot ne szolgáltatasson.

Miért van szükség ti. szolg.-ra?

Amíg van két fél, melynek érdekei ütköznek egymással, azok mindig harcolni fognak egymás ellen. Bennünket hatalmas imperialista tábor vesz körül, melynek létérdeke a mi megsemmisítésünk. Háború nyíltan nincs köztünk, de az ellenség bomlasztó törekvéseivel a föld alá vonult, állandóan keresi és támadja a demokráciában még fennmaradt gyengébb pontokat, főleg a burzsoá kapitalista réteg maradványait, hogy politikai, gazdasági, katonai téren bomlasszon és destruáljon. Az ez ellen való védekezés a t. sz. feladata.

Milyen legyen a jó összeköttetés?

A B. B. egyén munkájának legfontosabb és legveszélyesebb része a kellőképpen kiértékelt jelentés továbbítása akár levélben, akár a futárral való közvetlen érintkezés útján. Elsősorban is fontos a találkozás idejének és helyének pontos megjelölése, melynek lehetőleg mindig vidéken és mindig másutt kell történnie. Az azonosság kétségtelen eldöntése után az érintkezés legyen rövid és feltűnésmentes, megbeszélendő a legközelebbi és vége. A levélbeli összeköttetés fedőmódszere a vidéken történő feladás és egyidejűleg egy másik közömbös levél feladása.

Milyen módszerekkel dolg[ozik]. a tám. elhárítás?

A támadólagos elhárítás munkájának négy fokozata, ill. ága van. Először is a működési terület és az ellenséges titkosszolgálat felderítése a külföldi kutató útján. Az ezen a területen felkutatott megfelelő egyéneknek az elhárító munkába való beszerzése. Továbbá a tulajdonképpen hírszerzés kiépítése a B. B. egyén útján, akinek legfőbb feladata az ellenséges t. sz. középpontjához, mint forráshoz beépülni. Végül a gondosan megszerkesztett jelentés továbbítása futár útján.

A disszidálás története?

A németországi hadifogságból hazaérkezve szüleimet teljesen tönkremenve találtam, apám betegen feküdt. Két testvérem közül az egyik szintén fogságban volt, a másik, akihez igyekezem, kint maradt Ausztriában. Kezdetben anyagi lehetőségeim sem voltak tanulmányaimat folytatni, de később is hiába próbálkoztam az egyetemre visszajutni, nyugatosságom miatt nem lehetett ezt megvalósítani. Lett volna talán egy mód a visszajutásra: ha a hivatalos világnézet embereinek segítségét igénybe veszem, beállok a pártba, és pártvonalon igyekszem az utat megcsinálni. Erre azonban nem voltam hajlandó. Várakozási álláspontra helyezkedtem, értve ez alatt, hogy talán közben a nemzetközi politika úgy alakul, hogy utamból az akadályok egy esetleges rezsimváltás következtében önmaguktól elhárulnak. Négy év telt így el, tovább várni már nem tudtam, öcsémmel állandó levelezésben voltam, s végül a disszidálás mellett döntöttem. Egy barátom segítségével kaptam egy olyan embercsempészt, aki hajlandó volt az általam felajánlott, viszonylag kevés készpénzért a határon átcsempészni.

Mik lehetnek az összeköttetés fedőmódszerei?

Az összeköttetés, ill. a futár igénybevétele három formában történhetik. Sürgős futárkérés esetén virágnyelv a fedőmódszer, sürgős jelentéstovábbítás esetén vegyszerrel való írás a közömbös, lehetőleg ceruzával írt szöveg sorai közé. Mindkét esetben egy másik levél vagy lap is adandó fel, de lehetőleg vidéken. Személyes összeköttetés fedőmódszerei a vidéken való találkozás, a rövid együttlét, a jelentés

oly módú szövegezése a chiffré segítségével, hogy semmiféle pozitív adatot ne szolgáltatson a B. B. egyén ellen.

[A disszidálás története angol nyelven:]

I was, as prisoner of war, in Germany at the end of 45. I go home and found my parents in great trouble and destroyed. I have two brothers. One of them was a prisoner of war as well – but in Russia. My younger brother to whom I try to go now remained in Austria, and now he lives at Innsbruck. First I had no possibility to continue my studies, because I had no materials, i. e. money. Later I tried to get back to the University, but it could not be possible, for I was during the war in the west. There was only one way of getting back to the university: to be a member of the communist party, the influence of this party is so great, that it should have not been hard. But I didn't do this and decided to wait, i. e. I hoped for a change of government by the help of the western democracies. The years passed, four years, I could not wait longer more, and I decided to come out to my brother at Innsbruck. One of my friends got a man, who could bring me through the boundary [sic!] line for a relatively little summe.

[Feladatok:]

Ki az a futár? Mi a feladata?

A futárral való érintkezés és annak módjai?

A kutató egyének beszerzése (3 típus [sic!]).

Jelentés (chiffre) ([...])²³ (magyarul)

Ki a futár?

Az ellenséges titkosszolgálat soraiba beépült egyén mindazt ami tudomására jutott és kellő kiértékelés után a feladat szempontjából fontosnak tart, jelentésbe foglalja és rendeltetési helyére továbbítja. Az a munkatárs, aki a támadólagos elhárítás ezen veszélyes és nagy körülményt igénylő feladatát, a jelentést továbbítást végzi az a futár.

A futárral való érintkezés és annak módjai?

A futárral 3 féle formában lehet a kapcsolatot fenntartani: személyes érintkezés formájában, postaláda útján és levélbeli érintkezéssel. A személyes érintkezés legyen pontosan rögzített, feltétlenül rövid és feltűnésmentes, mindig vidéken történjék és mindig másutt. A postaláda olyan személy, aki közbeiktatott állomás a jelentésküldő és a futár között, a jelentés továbbítása az ő közreműködésével történik. A levélbeli érintkezésnél fontos az, hogy mi a célom vele. Ha magának a futárnak szól, akkor bizonyos virágnnyelv, bizonyos szavai szerint kell neki cselekednie, v. ha a jelentenivaló hosszabb, akkor a lehetőleg ceruzával írt sorok közé vegyszeres írással, chiffré írom a közölnivalót. A borítékban alkalmazott bizonyos jelzések a levél felbontás nélküli továbbítását célozzák. Minden esetben a levél írása ferdített legyen, vigyázva a jellegzetes betűformára, egyidőben egy fedőlevél v. lap adandó fel, s mindig vidéken.

Azokat az egyéneket, akiket a B. B. egyén munkája során kutatásnál felhasználhatónak ill. hasznosnak ítél a forráshoz jutás szempontjából, azokat beszerzezi kutató munkára, de úgy, hogy az illető egyéneknek sejtelmük se legyen, hogy valóban kutató munkát végeznek, hogy kinek a számára végzik ezt, és milyen célból. A kutató egyéneknek 3 típusa van: a szimpatizáns, aki pénzért dolgozik, és az ideológiailag meggyőzött típus. Éppen ezért fontos, hogy az érintkezés során megállapítsuk, hogy melyik típushoz tartozik, mely pont az, ahol legkönnyebben meg lehet győzni. A szimpatizáns által látszólag hagyom meggyőzni magamat, de végeredményben én győzöm meg, s színleg érdektelenül veszem rá arra, hogy a nekem fontos dolgokat megtudja. Aki pénzért csinálja, azt igyekszem ezen a téren lekötöztetetté tennem, hogy a kezemből legyen. Az ideológiailag meggyőzöttel azonos nézeteket vallok, természetesen nem feltűnő módon. Mindhárom típus esetében a találkozókat úgy rendezem, hogy előre

ne tudhasson róla és a megbeszélte találkozók alkalmával pedig egy megfelelő helyről [...] ²⁴ Ajánlatos az általuk szerzett adatokat írásban kérni, fedezés céljából.

6. sz. jelentés

1950. IV. 20. hétfő

Tegnapelőtt egy nagyobb társaság volt együtt este az Arany Oroszlán étteremben. Ott voltak Apostol Bertalan, Nagy Endre, Molnár Benjámin, Simon Miklós és még többen, akiket nem ismerek. A[postol] B[ertalan]-t már régebből ismerem, volt aktív főhadnagy, a [...]strasse ²⁵ 10 alatt lakik, nőtlen, szőke, magas, bajuszos, balkezén háborús sérülésből forradás van. Elmondása szerint a Landhaus II. emeletén dolgozik. Két hónappal ezelőtt volt M. o.-on B[uda]p[est]-en, állítólag a szüleit látogatta meg.

Nagy Endre kb. 40 éves, k[özé]p. magas, zömök, kopaszodó, nős ember a Hauptstrasse 21. alatt lakik feleségével és fiával, akivel együtt dolgozik egy fakereskedésben. Nagyon jó barátságban van A. B.-al, szeret kártyázni és gyakran megfordul a Landhausban.

Molnár B[enjámin]. kb. 25 éves fekete borotvált képű, szemüveges fiatalember, Glashausban lakik, de gyakran jár be Innsbruckba, állítása szerint azért, mert a francia városparancsnokság segédtisztjének a titkárnőjével van barátságban. Simon Miklós [...] ²⁶ jött M[agyarország]-ról, itt jár egyetemre, nagyon jó barátságban van az említett egyénnel. A társaság többi tagja többnyire volt katonatisztek, egy francia és 2 osztrák is volt közöttük.

Előző levelemben jelzett egyén elindult M.o.ra. Tudomásom szerint Sopron felé, Célja a már jelzett. Vége

[...] ²⁷

A konspiráció

Az eredményes munkának egyik fő feltétele a tökéletes konspiráció, vagyis az, hogy a valódi munkát és célt természetes, gyanútlan viselkedéssel fedni tudjuk. Kezdődik az alapos környezettanulmány, a működési terület tökéletes ismeretével. Következik utána a megismert személyek körülményeinek kimerítő ismerete és a velük való érintkezés módja. Főleg kezdetben, de később is éberség az agentokkal [sic!] szemben. Gyanús a túlságosan aktív magatartás, nem szabad ráragadni senkire, de a passzív magatartás éppoly feltűnő. Fontos a kombináló készség, leleményesség a helyzetek megteremtésében és a gyanú elkerülésében. Saját magunkról semmi írásos adat ne legyen, lakásunkra senkit nem hívunk, de nem is megyünk idegen lakásba, eltekintve a nyilvánvalóan közömbös v. szükségszerű esetektől. Nem szabad, hogy szenvedélyünkkel váljon valami, pénz és ital dolgában elővigyázatosnak kell lenni. Kerülni kell az adatszolgáltatásra való kényszerítést, általában a durva és áruló eljárásokat. Különösen fontos a konspiráció a futárral való érintkezés alkalmával.

[Feladatok:]

A futárral való első találkozás?

Rendkívüli futárkérés?

Jelentés a futárkérésről haza? (der Abend)

A futárral való első találkozás

Ennek helye és ideje már előre meg van állapítva, ez az egyetlen eset, amikor nem a B. B. egyén rendelkezése alapján történik a találkozó. A megbeszélte helyen és időben megjelenik a B. B. egyén, miután a mindennapi környezetében a távollétét megfelelő módon fedte. A futárt távolról valami ismertetőjel alapján agnoszkálja, és feltűnésmentesen próbál érintkezésbe lépni vele. Jelszó, jelhang kicserélése után v. azonnal átadja a jelentést, v. röviden megfelelőbb környezetbe irányítja, de nem vele megy. Az együttlétet a lehető legrövidebb legyen, mindössze a jelentés átadásából és a legközelebbi találkozó időpontjának és helyének, ill. a lerakóhelynek a megbeszéléséből

áll. Pontos, tévedést kizáró és rövid megállapodások után elválnak, s esetleges összetetalálkozás esetén egymás számára ismeretlenek.

Rendkívüli futárkérés

Célja az, hogy ha a B. B. egyén a megbeszélt időpontnál előbb akar jelentést továbbítani, akkor a posta útján értesíti a futárt, aki a lap keltezése szerint irányítva érkezendő. A lap virágnyelvének egy bizonyos szava v. kifejezése jelenti a futárkérést. Maga a lap ferdített írással írandó, vidéken adandó fel egy rendes írással írt fedőlap kíséretében. Pl.

den 20-sten März 1950, 16 h.

Mein lieber Freund!

Ich habe mich sehr gefreut, dass Sie ihre Glücke wünschen zu meinem Geburtstag geschickt hatten. Leider ich kann nicht sagen, dass mein Geburtstag zu viel Glück hatte, weil ich schon von eine Woche schreckliches Zahnweh habe. Aber ich werde's nicht mehr langer leiden, noch heute werd' ich diesen Jahre in der Universitätsklinik ausziehen lassen. Ich bitte Sie meine herzlichen Grüßen zu ihrer Frau zu abgeben. Es grüsst Sie ihr treuer Freund Joseph Mallinger.

Jelentés a futárkérésről haza

Egyidőben a futárnak küldött értesítéssel a B. B. egyén a fedőcímre, fedőszöveg sorai között timsós értesítést küld arról, hogy futárt kért mikorra és hova. Ez a lap lehetőleg ceruzával írandó a timsó miatt, női címre, feladóval (ál) és szintén fedőszabályok szerint. Pl.

den 15-ten April 1950, 20 h.

Liebe Anne-Marie!

Ich habe deinem letzter Brief gester erhalten, in den Du schreibst, dass Du nach kurze Zeit nach Wien fahren willst. Ja, ich weiss es wohl, dass Du alles [...] ²⁸, was echt weanerisch ist, warum würdest Du's nicht tun, wenn diese echt weanerische Sache ein Mann ist. Nu; ich wünsche Dir gute Reise, beste Unterhaltung und sehr schöne Tage in Wien. Ich hoffe, dass Du nach den [...] ²⁹ viel zu erzählen haben werdest. Es grüsst Dich herzlich J. W. Goethe.

[Feladatok:]

Milyen legyen a lerakóhely megválasztása?

A r[end]k[ívüli]. futárkérés milyen célt szolgál és hol van a találkozóhelye?

Miben nyilvánul meg az ellenség elhárító tevékenysége?

Milyen legyen a lerakóhely megválasztása?

A lerakóhely azt a célt szolgálja, hogy a jelentést küldő egyén a futárral való személyes találkozás nélkül jutassa el a jelentést a futár kezeibe. E célból a jelentésküldő egyén választ ki olyan helyet, ahol előzetes megbeszélés alapján, fixált időben a futár a jelentést megtalálja és esetleges általa hozott értesítést ugyanezen a helyen lerakja. A lerakóhely megválasztásában tehát irányadó elsősorban az, hogy a megjelölése kétséget kizáróan pontos legyen. Másodszor: akár a jelentést küldő egyén, akár a futár feltűnés nélkül mozoghasson a lerakóhelyen és környezetében. Harmadszor: ugyanazon hely két esetnél többször nem szerepelhet lerakóhely gyanánt.

A rk. futárkérés milyen célt szolgál és hol van a találkozóhelye?

A rendkívüli futárkérés abban az esetben indokolt, ha a jelentést küldő egyén a megbeszélt találkozó időpontjánál előbb, tehát sürgős és fontos jelentést akar futár útján továbbítani. Ezen esetben a futárt levelezőlapon, virágnyelv alkalmazásával ferdített írásban értesíti, hogy a megbeszélt nap helyett a dátummal jelzett napon, de

ugyanabban az órában akar vele találkozni. A találkozás helye mindig az előző esetben használt lerakóhely.

Miben nyilvánul meg az ellenség elhárító tevékenysége?

Az ellenség elhárító tevékenysége abban a pillanatban kezdődik, ahogy a támadólagos elhárítás vonalán működő munkatárs az ország területét elhagyja, illetőleg az ellenséges titkosszolgálat működési területére jut. Első dolog, amivel számolni kell, az ellenség részéről történő figyelés. Mint újonnan érkezett embert, a beépülni szándékozó egyént is szemmel fogja tartani az ellenséges titkos sz. Ez ellen véd a tökéletes konspiráció, tehát a tárgyi és személyi környezet tökéletes ismerete, a hozzájuk való alkalmazkodás és a megtévesztő magatartás. Ha az ellenséges titkosszolgálat ezen a vonalon nem boldogul, következik az agent provocateurökkel való próbálkozás, vagyis az, hogy színlelt beszéddel v. tettel az illető egyénből támpontot adó megnyilatkozást v. cselekedet[et] provocaljanak. Ennek eszköze lehet akár beszélgetés, akár nő, akár az illető egyén gyengébb pontjainak, személyének a megfigyelése és kihasználása. Eredménytelenség esetén jön a harmadik mód: kísérlet az ellenséges titkosszolgálatba leendő beszerzésre. Természetesen a sorrend nem szigorúan ugyanez, de bármely változatára minden időben készen kell lenni. Konspiráció, [...] ³⁰ azonnali felismerése, és a beszerzésre irányuló ajánlat feltétlen és gyanútlan visszautasítása.

4. sz. jelenés

1950. május 15.

Előző, 3. sz. jelentésemben leírt Charles Rimbaud nevű francia tiszt tegnap látogatást tett öcsémnél, ahol én is lakom.

[Feladat:]

Jelentés jan. 27-ről? 28-ról?

5. szakmai és ideológiai kérdés kidolgozása?

4. sz. jelentés

1950. jan. 27.

Sikerült megállapítanom, hogy az 1-es sz[emély]. a Dohány-u. 30. sz, IV. emeletének I. alatt lakik, Kecskés Dezső belkeres[kedelmi]. min[isztériumi]. tisztviselőnél. ³¹ K. D. nős, 3 gyermekes, 50-60 év közötti magas, őszülő férfi, aki anyagi okokból adja ki a lakásának a szobáit. (Másik szobáját sikerült megkapnia, közvetlenül 1-es sz. szobája mellett, a kettő között lezárt ajtó van.) 1. sz. jan. 27-én kb. ½ 9-kor kelt, s rövidesen utána elment hazulról. A Rákóczi úton, közel a lakásához bement egy trafikba, majd onnan pár lépésnyire egy espressóba reggelizni. Kb. félóra múlva kijött és az Emke Kávéháznál egy magyar és egy német nyelvű újságot vett. ³² Utána visszafelé ment a R[ákóczi]. úton a Belváros felé és egy állami áruházba vásárolt apróbb holmikat. Innen visszatért a lakására és elolvasta a vásárolt újságokat, majd egy füzetbe írt hosszadalmasan. Kb. 3 órakor ismét elment a Dohány utcáról a Rákóczi útra, majd onnan a József körúton és egy „[...]” ³³ címzett vendéglőbe ment be, ahol megebédelt. Cca. ¾-1 óra múlva ugyanezen az útvonalon jött visszafelé a lakására. Az előszoba[ban] a szállásadó felesége kérdezte, hogy az urak mikor jönnek, ezalatt nyilván a 2. és 3. sz[emélyt]. értette. 1-es sz. azt felelte, hogy később. Tovább olvasta a német nyelvű újságot és jegyzeteket készített belőle. Kb. 6-1/2 7 között egy magas, fekete téli kabátos, barna kalapos férfi jött hozzá, akivel kb. 3 óra hosszat beszélgetett, közben németül is. A Pista névre hallgató férfi szürke öltönyt, fehér inget és ugyancsak fehér magas nyakú pullover és barna félcipőt viselt. Tehát az általam jelzett 3-as. Távozta után 1-es sz. egy R. úti közért üzletben vásárolt és visszament a lakására. Kb. 11 óráig olvasott és írt. Jel[entés]. vége.

5. sz. jelentés

1950. jan. 28. Szo[mbat].

1. sz. kb. 8 órakor kelt, és a reggelijéig ugyanazt csinálta, mit előző 4. sz. jelentésben írtam. Onnan a Nemzeti Színház előtt nyilván[ános]. telefonfülkébe ment, és telefonálni próbált, de nem sikerült. Ezután a lakására ment és elolvasta a vásárolt újságokat és írt. Kb. 13 h-kor a lakásadója ment be hozzá, akivel a közalkalmazottak illetményreformjáról, a vegetarianizmusról és a napi politikáról beszélgettek. K[ecskés Dezső]. megnyilatkozásai alapján elvileg helyesli a fennálló demokratikus rendet, csak anyagi vonalon és egyes személyekkel kapcsolatban (közv[etlen]. főnöke) vannak kifogásai. Fizetése 720 Ft. Idősebb kb. 18 éves lánya a Közértnél van alkalmazva. Kb. 3 óráig beszélgettek, ezután K. elbúcsúzott, 1. sz. pedig elment ebédelni a Debrecen étterembe. Utána sétált a Körúton, egy trafikban vásárolt és úgy azonnal felhívta a tegnapi számot. Rövid beszélgetés után hazament és olvasott. 1/2 7 órakor a Körútról 6-os villamossal, majd gyalog a Magyar Színházhoz ment, ahol rövidesen egy kb. 23-24-es hölgygel találkozott. A nő rövid [...] ³⁴ bundát, zöld és barna skót szoknyát, barna félcipőt és zöld sapkát viselt. Együtt bementek a színházba. 1/2 11 körül jöttek ki, a [...] ³⁵ vendéglőbe töltöttek kb. 1 órát, azután 1. sz. együtt ment a 6-ossal az Üllői útra, a 24-es számnál elköszönt és ugyanazon a vonalon ment haza. A Nemzetinél ³⁶ kb. 1/4 óra hosszat beszélgetett egy k[özé]p. magas, fekete téli kabátos, 28-30 éves férfival, aki táskájáról ítélve orvos lehetett. Ezután 1. sz. a lakására ment. Jel[entés] vége.

Szocializmus és szocialista t. sz.

A forradalmi úton felszámolt kapitalista-feudális társadalommal egyidőben eltűntek a társadalmi osztályok is oly értelemben, hogy egyik sincs a másiknak alárendelve v. kiszolgáltatva, hanem a végzett munka minősége szerint beszélhetünk munkás, földműves, értelmiségi osztályokról, melyek munkájukkal egymást kiegészítik és építik a szocializmust. Ez a társadalom világnézetileg teljesen egységes, mert ugyanazon ideológiai alapon a Marx-Leninizmus [sic!] alapján áll. Ennek az ideológiának vezető-irányító élcsapata a kommunista Párt. Természetes tehát, hogy a szocialista állam t. sz. is minden ismervét kimeríti a szocialista jellegnek. Míg a szoc. társadalom építő munkájával halad a szoc. teljes megvalósítása felé, addig a szoc. t. sz. éberén őrökdi ennek az építésnek a zavartalanságán, valamint az imperialisták által a szoc. rend megbontására irányuló minden törekvést meg akadályoz. A szoc. t. sz. tehát ideológiai alapon áll és harcol a szoc. ellenségei ellen.

Imperializmus és imp. t. sz.

Imperialista törekvésű csak kapitalista állam lehet, amely gazdasági és katonai vonalon igyekezik a kap. [...] ³⁷ nak minél busásabb hasznót biztosítani. Minden nyílt és diplomáciai akciója mögött ott áll a tőke. A szocialista béketábor hatalmas mértékben erősödik és hódítja el a kizsákmányolható országokat az imp. karmaiból. Az imperialisták pénze minden eszközt megmozgat ennek megakadályozására. Keleten hadseregeket mozgat óriási pénzáldozattal, Nyugat-Európában szintén óriási összeget áldoz a [...] ³⁸ szerződéseken érdekelt országokra és azok felfegyverzésére. A szoc. államokban egyetlen működési lehetőség az imp. titkos sz. Természetes, hogy ezt is a pénz mozgatja. Amíg a szoc. titkosszolgálat ideológiai alapon állva végzi a munkáját, addig az imp. t. sz. csekkel akarja az ideológiát, a szoc. öntudatot, mint cselekvési [...] ³⁹ helyettesíteni.

Az imperializmus és az imp. t. sz. eszközei

Az imperializmus természeténél fogva offenzív jellegét eléggé mutatják azok a tények, melyek most akár Keleten akár Nyugateurópában [sic!] történnek. A szocialista országok ellen nyíltan viselt kínai háború, a nyugateurópai országok imperialista zsoldban álló kormányainak szocialistaellenes terrorjai, az idegen államok belügyeibe történő jogtalan beavatkozás és gazdasági csődbe juttatása a főbb eszközei az imp. törekvéseinek. Titkosszolgálatuk hasonló eszközökkel dolgozik. A szocialista országokban földalatti úton beszivárgott ell[enséges]. t. sz. elemel megkeresik a szoc. társ[adalom]. gyengébb

pontjait, a meglévő burzsoá-kapitalista maradványokat, s azokat pacifizmussal, kozmpolitizmussal nyerik meg, agit[ációs]. provocatörökkel, sabotage-val igyekeznek a szoc. állam rendjét felborítani, alkotásait lerombolni és az imp. számára életteret keríteni, ill. a béketábor erejét gyengíteni.

A szocializmus és a szoc. t. sz. eszközei

A szocialista országok célja a szocializmus építése és előrejutás a kommunizmus felé vezető úton. Az építés békés viszonyokat kíván, ezért tömörülnek a szoc. országok a béke hatalmas táborába. Ez azonban nem azt jelenti, hogy feltételnélküli békét akarnak, mert a békét, ha szükséges, fegyverrel is meg fogják védeni, tehát támadó jellege van akkor, ha őt is támadják. Így a szoc. titkosszolgálatnak is készen kell lennie arra, hogy a béke táborát földalatti úton is érheti támadás. Ennek megelőzésére szolgál a támadólagos elhárítás, mely már az ellenség sorában igyekszik az imp. offenzív jellegű kísérleteit kiismerni és megsemmisíteni. A szocialista öntudat és az imp. módszereinek tökéletes ismerete segíti munkájában.

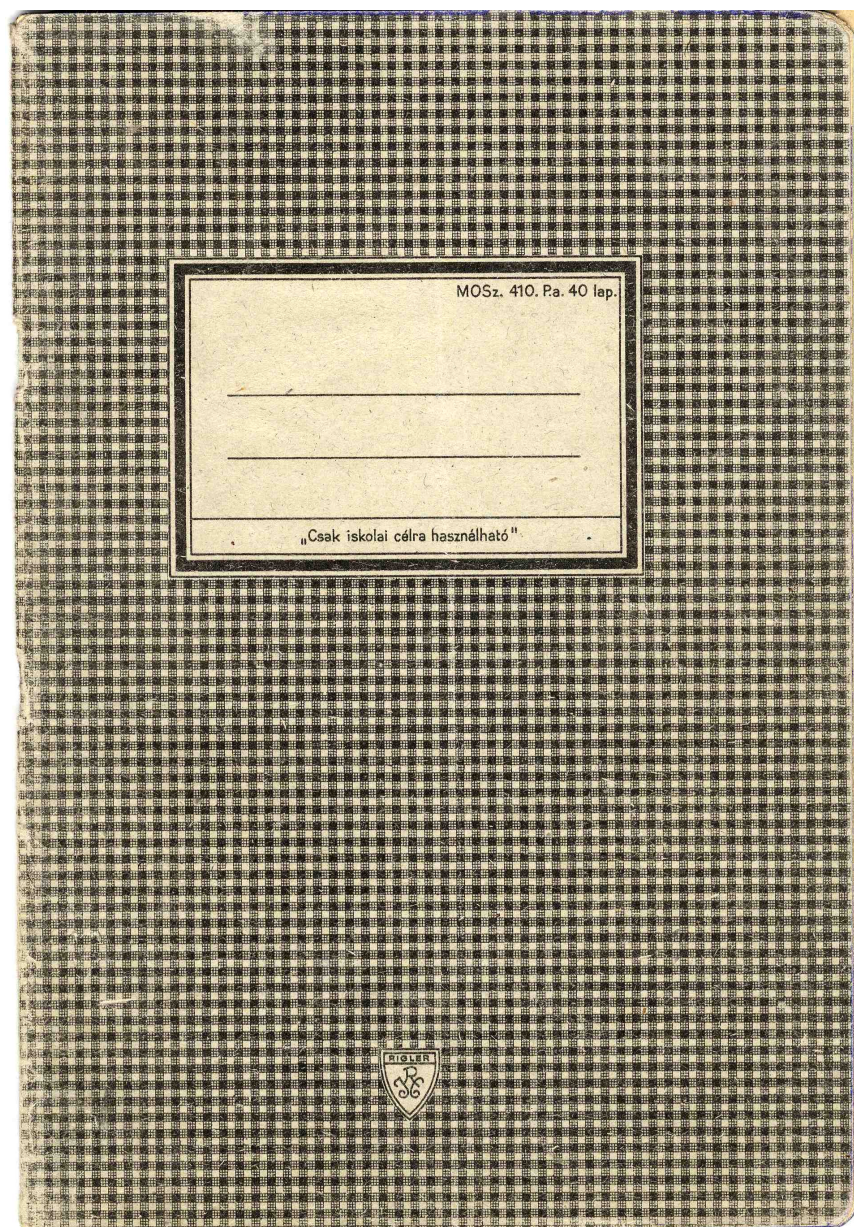
Az ideológiai felkészültség fontossága a BB. egyénnél

A támadólagos elhárítás vonalán dolgozó munkatársnak különösen aki első ízben végzi ezt a munkát, nagyon fontos az ideológiai felkészültség, két okból: Egyrészt eddigi környezetével homlokegyenest ellenkező világnézeti környezetbe kerül, s mivel fő feladatai [...] ⁴⁰ lenni az ellenségnek, vagyis tökéletesen alkalmazkodni a környezet politikai beállítottságához, tökéletesen kell ismerni az imperialista öntudatot, módszereket, célokat és eszközöket. Másrészt a szocialista ösztönző és ébren tartó környezet hiányával önerejéből kell állandóan öntudatot, éberséget és a szocializmushoz való hűséget nyernie. Ez még ideológiailag közömbös környezetben is nehezen megy, s különösen nehéz, de életbevágóan ott, ahol a környezet a legnagyobb mértékben imperialista beállítottságú. Hallani és látni kell őket imp[erialistaként]. beszélni és cselekedni, sőt hozzájuk hasonlóan kell viselkedni, s igazi meggyőződést előlük elrejteni: mindez hatalmas erőpróba, s csak 100%-os szoc. ideológiai felkészültséggel lehet megcselekedni.

[...] ⁴¹

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688. Kézzel írt szöveg.]

3. A leckefüzet borítója

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688.]

4. A leckefüzet egyik belső oldala

Mi a külföldi ruatás? Mi a feladata?

A támadólagos elhárítás munkájának egyik ága, melynek feladata az, hogy egy bizonyos körben, ahol az ellenséges titkos molykák működnek, feltérképez, megismerje a helyi viszonyokat, a főleg megállapítsa, hogy kik azok az emberek, akik az ellenséges titkos molykák felkapcsolatában állnak, mi a munkájuk, hol laknak, kikkel érintkeznek, s végül kik azok, akik a saját névvel hirtelenre lezárják a munkájukat (de nem merveik be). ^{szűkített} ~~szűkített~~ ^{szűkített} ~~szűkített~~

Mi a B.B. ügy - mi a feladata?

A támadólagos elhárítás munkájának leghosszabb részét veszi igénybe, amely az a feladat, hogy az ellenséges titkos molykák megőrzés és vele kapcsolatban álló káros cselekedet feltérképezése, beépítésre kerüljön a területre, eljusson egészen a magához, hogy értékesítse magát a forrástól kezdve. Itt az a H.O. kitérő el. s. a. egyik kitérő és feladatának megismerése

Milyen legyen a jó B.B. ügy?

A feladatának és megismerésének általános feladata. Többnyire jelenlegi viszonyok között, elkerülendő mindenféle ügy legyen. A környezettel azonos életmód, politikai felépítés stb. Tugabúró, magis várakozó feladatokat osztva is feladatja. Célja devesében kivételre, kitérő, feladatokat: kitérő, forrás, kitérő, kitérő

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688.]

5. Rejtjel-kulcs

Hétfő, Szerda, Péntek				Kedd, Csüt. Szomb. Vas.			
A	36	L	5	A	34	L	3
A'	42	M	18	A'	40	M	16
B	34	N	89	B	32	N	87
C	45	O	92	C	43	O	90
Cs	52	P	95	Cs	50	P	93
D	64	R	3	D	62	R	1
E	54	S	8	E	52	S	6
E'	69	Sch	94	E'	67	Sch	92
F	71	T	84	F	69	T	82
G	75	U	63	G	73	U	61
Gy	78	V	48	Gy	76	V	46
H	82	Z	67	H	80	Z	65
I	14	X	29	I	12	X	27
J	13	Y	24	J	11	Y	22
K	6			K	4		

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688.]

6. Titkosírással írt levél

Kedves Barátom!

195. IV. 12. kedd.

Megkaptam leveledet, melyben műveltség-
jókivánságaidat fejezed ki. Nagyon sajnálom, hogy
A 6. sz. diktálásom jelszót és szavakat holnap
nem figyelembe véve, semmi sem lehetett. Nagyon sajnálom,
hogy a diktálásomat Sápón felé. Budapestre
találkozom, és természetesen elmondom is kifejezhetem.
Van bizonyos az a diktálás utra 17-66. felé egy helyen
Nagyon örülök, hogy felelősd már meggyőződés.
En magam hallottam, hogy a diktálás. Nagyon sajnálom,
az egyetemes, rengeteg tanulni való van. A viszont-
látásig kivételesen üdvözlök Tánca.

[ÁBTL 3. 2. 4. K-688.]

¹ A határon túli támadólagos elhárításban résztvevő beszervezett személyt a források ún. „B.B. egyénként” említik, ez vélhetően a „beépülő” és a „bizalmi” szavakból eredhet, de közleményben a közismertebb és a korban amúgy is használatos elnevezéseket használom: pl. ügynök, hálózati személy.

² Példaként lásd Rainer M. János: Esetek a magyar hírszerzés történetéből, 1957–1967. *Rubicon*, 2002. 6–7. sz. 50–57.

³ Gondolhatunk itt pl. az ötvenes évek derekán az ausztriai emigrációba beépülő Szabó Miklós visszaemlékezésére. Szabó Miklós részt vett a világháború alatt az ellenállási mozgalomban, majd a háború után a kiscgazda párt tagjaként tevékenykedett. Az FKgP elleni kommunista hadjárat során őt is le akarták tartóztatni, de sikerült elmenekülnie. Évekig bujkált, míg végül az ÁVH fogságába került. Internálása alatt beszervezték hírszerző munkára. 1955-ben Ausztriába „telepítették”, ahol felvette a kapcsolatot Nagy Ferencsel és nemsokára az emigráció egyik vezéralakja lett. Információkat jutatott el hazai államvédelemhez az 1956-os forradalmat megelőző és követő hónapokban is az emigráció terveiről. 1957 őszén tért vissza Magyarországra. Az 1942 és 1957 közötti időszak történéseit *Csendes háború* c. könyvében (Bp. Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.) írta meg, ezen kívül több könyvet készített az emigráció lejáratairól. Ugyanakkor utalhatunk a magyar államvédelem vezető beosztású tisztje, Farkas Vladimir emlékiratára *Nincs mentség. Az ÁVH alezredese voltam* (Bp. Interart Stúdió, 1990.) címmel, amelyben viszonylag részletesen beszámol a határon túli politikai hírszerzés kezdeti időszakáról.

⁴ A politikai rendőrség fogalmának tisztásához: Gyarmati György: A politika rendőrsége ’45–56. *Beszélő*, 2000. 9–10. sz. 85–94.

⁵ Lásd részletesebben Okváth Imre: „Sziget egy reakciós tenger közepén” In. *Államvédelem a Rákosi-korszakban*. Szerk. Gyarmati György. Bp. Történeti Hivatal 2000. 57–96.

⁶ Cseh Gergő Bendegúz: A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlata, 1945–1990. In. *Trezor I. A Történeti Hivatal évkönyve. 1999*. Bp. Történeti Hivatal 1999. 74.

⁷ Gyarmati György: Kádár János és a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága. Uo. 138.

⁸ ÁBTL 2.1. XI/5. Emlékeztető a volt Államvédelmi Hatóság szerveinek megalakulásáról. 1969. október 9.

⁹ Boreczky Beatrix: Az Államvédelmi Hatóság szervezete, 1950–1953. In. *Trezor I. i. m.* 96–97, 107.

¹⁰ Farkas Vladimir: i. m. 283–305.

¹¹ A belföldi kutató feladata a potenciális hálózati személyek felkutatása volt.

¹² ÁBTL 3.2.4. K-688. Útbaindítási-tervezet. 1950. április 19.

¹³ Uo. Feljegyzés. 1951. március 19.

¹⁴ A dossziéból nem derül ki, hogy melyik iratnak képezte a mellékletét ez a dokumentum.

¹⁵ Értsd: beszervezhet-e valakit.

¹⁶ Eredetileg: „Tudomásomra”, az oktató ceruzával javította át a fenti szövegre, illetve írt mellé megjegyzést: „Mindig harmadik személyben!”

¹⁷ A kódolt szöveg feloldásához lásd a 5. sz. dokumentumként közölt rejtjelkulcsot.

¹⁸ A kérdésre az ügynök írásban nem válaszolt, az erre fenntartott laprész üresen maradt.

¹⁹ A jelentés napja határozta meg, hogy melyik számkódolást kell használni. Lásd az 5. sz. dokumentumot.

²⁰ Töltőtollal letisztázott szöveg.

²¹ A fenti szöveggel megegyező tematikájú ceruzával írt szöveget, illetve „A futárral való találkozás”, „A postaláda” és „A futárnak szóló lap” témában írt további szövegváltozatokat nem közlöm.

²² Agent provocateur: ’provokátor ügynök’, azaz beszervezett provokátor.

²³ Olvashatatlan szó.

²⁴ Olvashatatlan szó.

²⁵ Olvashatatlan utcanév.

²⁶ Olvashatatlan szó.

²⁷ A fenti jelentés számokkal rejtjelezett változatának közlésétől eltekintek.

²⁸ Olvashatatlan szó.

²⁹ Olvashatatlan szó.

³⁰ Olvashatatlan szó.

³¹ Itt ceruzával áthúzva: „Érdeklődésére”

³² Itt ceruzával áthúzott mondatrész: „Utána átment a Nemzeti előtt lévő telefonfülkébe, de nem sikerült a.”

³³ A vendéglő neve olvashatatlan.

³⁴ Olvashatatlan jelző.

³⁵ A vendéglő neve olvashatatlan.

³⁶ Értsd: Nemzeti Színháznál.

³⁷ Olvashatatlan szó.

³⁸ Olvashatatlan szó.

³⁹ Olvashatatlan szó.

⁴⁰ Olvashatatlan szó.

⁴¹ A füzet utolsó három oldalán egy újabb házi feladat található, de az előző anyaghoz képest nem folytatólagosan írva, hanem megfordítva a lecke-könyvet, mintegy újra kezdve azt. Az ügynök itt a következő feladatokat kapta: A titkos szolgálatról általában, Az imperialista államok hogyan viszonyulnak a titkos szolgálathoz, Konspiráció, A beépülő egyén tulajdonságairól. A kérdésekre adott válaszok rövidek, ötletszerűek, nehezen értelmezhetők és nehezen is olvashatók, ezért ezt a részt nem közlöm.